

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

KEVSER SURESİ

Rahman, Rahim Allah'ın Adıyla
Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.
Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

TECVİDE GİRİŞ

MUSA AYDIN

KEVSER

Kevser Yayınları: 263

Eserin Adı: Tecvide Giriş

Yazar: Musa Aydın

Katkıda Bulunanlar: Abbas Akyüz - Veli Koca - Cafer Yücel

Dizgi ve Mizanpaj: Hasan Başbuğ

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika No: 27185)

Litros Yolu 2. Mat. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu

Topkapı / İstanbul / Tel: 0212 493 00 85

Tarih: Aralık 2017

ISBN: 978-605-4792-69-6

Kevser Yayıncılık

Merkez: Kirazlı Mah. 1146 Sk. No: 35

Kat: 1 Bağcılar / İSTANBUL

Tel: 0212 555 16 66 - Faks: 0212 555 22 12

Şube: Balabanağa Mah. Büyük Reşitpaşa

Cad. Yumni İş Mrk. No: 16 B / 25

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 534 35 28 - Faks: 0212 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

YAYINCININ ÖN SÖZÜ

Hamd, âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur. Salat ve selam O'nun âlemlere rahmet olarak gönderdiği elçisi Muhammed Mustafa'ya ve tertemiz Ehlibeyt'ine olsun.

Tecvid ilmi, İslam bilginlerinin ilgilendiği çok eskiye dayanan Kur'an ilimlerinden birisidir. Bu ilimle Kur'an'ın doğru bir şekilde ve fasih Arapça dili kurallarına uygun okunması amaçlanır.

Elinizdeki kitap tecvid ilmine giriş niteliği taşır. Bu ilmi ilk kez okuyanlar için hazırlanmıştır. Dolayısıyla şu hususlara dikkat edilmiştir:

- Öğrencilerin Kur'anla ünsiyetlerini geliştirme amacıyla hep Kur'an'dan örnekler sunulmuştur.
- Ayetlerin ve kelimelerin yazılışında Medine Mushafı'nda (Osman Taha hattında) kullanılan işaretler esas alınmıştır.
- Derlerde ek alıştırmalara yer verilmiştir. Böylece öğrenci kendini deneyebilir ve geliştirebilir.
- Kolaylık olsun diye tecvid ilminin bütün konularına değinilmemiştir. Ancak değinilen konuların iyi bir şekilde öğrenilmesi için gereken yapılmıştır.

Elinizdeki bu eser daha önce *Elifba* kitabıyla birlikte basılmıştı. Ancak hem içeriği ve hem de sayfa düzeni yeniden gözden geçirildi. Kimi yerlerde eklemeler de yapıldı; özellikle konuların sonuna sorular ve alıştırmalar eklendi. Böylece müstakil bir kitap olarak basıma hazırlandı. Tüm bu aşamalarda emeği geçen kardeşlerimize teşekkürü borç biliyoruz.

Tüm eğitimcilerle konu sonundaki sorular ve alıştırmalar bölümünü dikkate almalarını ve sınıfta bu bölümün işlenmesini sağlamlarını tavsiye ediyoruz. Ayrıca öğrencilerin durumu göz önünde bulundurularak bir konu bir kaç derste işlenebilir.

Tecvid öğrenmek isteyen Kur'an öğrencilerine faydalı olması ve kıyamette Kur'an'ın hepimize şefaatçi olması umuduyla...

Kevser

1. DERS

TECVİD

Tecvid, bir harfi bütün açılardan doğru şekilde telaffuz etmektir.

BENZER HARFLER BİRBİRİNDEN NASIL AYIRT EDİLİR?

Arapça'daki harflerin bir çoğu, isim olarak birbirlerine benzedikleri için onları birbirinden ayırt etmek gerekir. Bu da harfleri doğru bir şekilde telaffuz etmekle mümkündür. Beş gruba ayrılan bu harflerin arasındaki fark şunlardır:

1- Elif ve Eyn Harfleri (ا - ع):

Hemze ve elif denen birinci harf (ا - ع) Türkçe'deki gibi sade bir şekilde okunur. Ancak ikinci yani eyn harfi (ع) okunurken, ses boğazda biraz boğularak çıkarılır.

Alıştırma:

أَمْرٌ	عَلِمَ	عَلِيمٌ	أَلِيمٌ
عَجَلٌ	أَجَلٌ	عَبْدُ اللَّهِ	أَمْرُ اللَّهِ
جَعَلَ	سَأَلَ	عَلَى	إِلَى
بَاعَ	جَاءَ	إِلَيْكُمْ	عَلَيْكُمْ

2- Te ve Tâ Harfleri (ت - ط):

Birinci harf (ت), Türkçe'deki "t" harfi gibi sade ve ince, ikinci harf ise (ط) kalın ve dolgun bir sesle okunur.

Alıştırma:

تَبِعَ	طَبَعَ	أَتْرَابًا	أَطْرَافَ
تَارِكٌ	أَلطَّارِقُ	أَلتَّابُوتِ	أَلطَّاعُوتِ
تَارَةً	طَاعَةٌ	طَائِفٌ	تَابِعٌ
أَلتَّيْنِ	أَلطَّيْنِ	تَابَ	طَابَ

3- He (ه - ح) Harfleri:

Birinci harf (ح) okunurken ses boğaza sürülerek çıkarılır; ikinci harf (ه) ise aynı Türkçe'deki "h" harfi gibi sade bir şekilde okunur.

Alıştırma:

هَرَبًا	حَرَبٍ	هَامِدَةً	حَامِدَةً
رَهِيْنٌ	رَحِيْقٌ	سَهْرٌ	سِحْرٌ
كُرْهًا	سَبْحًا	رَهْبَةً	رَحْمَةً

4- Se, Sin ve Sâd Harfleri (ص - س - ث):

Birbirine benzeyen bu üç harfin arasındaki fark şudur: "Se" harfi (ث), ince ve peltek; "sin" harfi (س), aynı Türkçe'deki (s) harfi gibi sade ve ince bir sesle; sâd harfi (ص) ise, kalın ve dolgun bir sesle okunur.

Alıştırma:

سَلًا	سَاءَ	سُئِلَ	سَلَّ
سَادِسُ	تَسِيرُ	سُنَّةٌ	سَارِبٌ
ثَوَابٌ	ثَقُلْتُ	ثُمَّ	سَاجِدًا
مِثْقَالٍ	ثُلُثٌ	تَشْرِيبٌ	ثِيَابٌ
قَصَصٌ	لَصَادِقٌ	صَدَقَ	كَثِيرًا
نَوَاصِي	صِرَاطٌ	صُورَةٌ	صُحُفٌ

5- Zel, Ze, Zâd ve Zâ Harfleri (ذ - ز - ض - ظ):

Birbirine benzeyen bu dört harfin okunuşu ise şöyledir: "Zel" harfi (ذ) ince ve peltek; "ze" harfi (ز) aynı Türkçe'deki "z" harfi gibi normal ve keskin okunur.

"Zâd" harfi (ض), dilin yan tarafı sağ veya sol üst azı dişlerine dokundurularak kalın ve dolgun bir sesle okunur.

"Zâ" harfi (ظ) ise zel harfi (ذ) ile aynı mahreçten çıkarılıp peltekli okunur; bu ikisi arasındaki tek fark "zâ" (ظ) harfinin kalın, "zel" (ذ) harfinin ise ince okunuşudur.

Alıştırma:

نُذِرُ	هَذَا	ذَلِكَ	تَذَرُ	ذَهَبٌ
زُبُرٌ	زَبَدٌ	ذِي قُوَّةٍ	ذِرَاعًا	ذُوقُوا

مُزْدَجِرٌ	زُحْرِحَ	أَزْوَاجًا	أُنزِلَ	يَزَالُ
يَزِيدُ	ضَرَبَ	ضَعْفٍ	ضُرِبَتْ	وَضَعَهَا
ضَامِرٍ	ضَالِّينَ	فِي الْأَرْضِ	ظَلَمَ	ظَهَرَ
أَعْظَمَ	عِظَامًا	أَظْنُ	ظِلَالُهَا	عَظِيمٌ
يُظْهِرُ	يَظْلِمُونَ	غَلِيظٌ	تَظَاهَرُونَ	الْظُّلْمَاتِ

UYARI:

Arapça'da olup da Türkçe'de olmayan iki harf vardır. Dolayısıyla onların nasıl telaffuz edildiğini söylemek gerekir vardır:

Hâ Harfi (خ)

Bu harf, dil kökünün kabartılıp boğaz ortasından boğazı hırılda-
tarak çıkarılır. (Boğazına mısır tanesi kaçan bir insanın onu çı-
karmak isterken çıkardığı ses gibi.) Dolu ve kalın olarak okunur.

Alıştırma:

يَخْرُجُ	خَتَارٍ	خَارِجِينَ	خَبَالًا	خَرَجُوا	خَالِدُونَ
يُخَادِعُونَ	خَتَمَ	خِيفَةً	صَرِيحٌ	خُبْرًا	الْخُلُودِ
يَخُوضُوا	فَخُورٌ	خَاسِرِينَ	خَيْرًا	خِتَامُهُ	تَخُونُوا

Qâf Harfi (ق)

Bu harf, dilin dibi ile üst damaktan çıkarılır. (Yutaktan çıkarılır.) Sürekli dolu ve kalın olarak okunur.

Alıştırma:

أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ
أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ
أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ	أَقْبَلَ

Vev Harfi (و)

Vev harfi okunurken dudaklar gonca şeklini alır; yumuşak ve ince söylenir.

Alıştırma:

وَجَدَ	وَجَبَتْ	وَرَدَ	وَرِثَ	وَسِعَ
وَجَدَ	وَجَبَتْ	وَرَدَ	وَرِثَ	وَسِعَ
وَجَدَ	وَجَبَتْ	وَرَدَ	وَرِثَ	وَسِعَ

Sorular ve Alıştırmalar:

- 1- Arapça harfleri kaç tanedir, kalın harfleri sayınız.
- 2- Eyn (ع) harfi nasıl telaffuz edilir? Elif harfiyle farkı nedir, örnekle açıklayınız
- 3- Te ve tâ (ت - ط) harfleri arasında ne fark vardır? Örnekle açıklayınız.
- 4- Şu iki harf (ح) ve (ه) nasıl telaffuz edilirler, aralarındaki fark nedir, örnekle açıklayınız.
- 5- Se (ث) harfi nasıl telaffuz edilir, örnekle açıklayınız.
- 6- Sad (ص) ve sin (س) harfleri arasında ne fark vardır, örnekle açıklayınız.
- 7- Zel (ذ) harfi nasıl telaffuz edilir?
- 8- Zel (ذ) harfiyle zâ (ظ) harfinin farkı nedir?
- 9- Ze (ز) harfi nasıl telaffuz edilir?
- 10- Zâd (ض) harfi nasıl telaffuz edilir? Örnekle açıklayınız.
- 11- Hâ (خ) harfi nasıl okunur, örnekle açıklayınız.
- 12- Qaf (ق) harfi nasıl okunur.
- 13- Vev (و) harfi Arapçada nasıl söylenir?
- 14- Fatıha ve İhlas surelerini harflerin mahreçlerine dikkat ederek okuyunuz ve bundan sonra namazda o şekilde okumaya çalışınız.

2. DERS

HARFLERİN SIFATLARI:

Tecvid ilminde harfler için bir çok sıfat zikredilmiştir. Biz bu sıfatların sadece en önemlilerini açıklayacağız:

1- İsti'lâ Sıfatı:

İsti'la kalın ve yukarıya meyleden kaba bir sesle okumaya denir. "Ra" harfi hariç kalın harflerin yedisi bu sıfatla okunur. İsti'la harfleri şunlardır:

ق	غ	خ	ظ	ط	ض	ص
---	---	---	---	---	---	---

Alıştırma:

أَصْدَقُ	صُحْفٍ	صَادِقِينَ	قَصَصَ	صَدَقَ
يَضْرِبُونَ	فَقَضَيْهِنَّ	ضَاقَ	ضَعْفَ	ضَرَبَ
طُغْيَانًا	قِنَطَارٍ	لِلطَّاغِينَ	طَبَقًا	يُطَوِّفُ
ظَهْرَكَ	ظُهُورَهَا	ظِلَالُهَا	ظَلَّ	غَلِيظًا
خَرَجُوا	خِلَافَكَ	خُلُودٍ	خَالِدِينَ	خَبَالًا
الْغُيُوبِ	فِي الْغَارِ	يَغْفِرُ	غَفَّارًا	غَرَبَتْ
يَقْبَلُ	بِحَقِّ	قِتَالًا	قَالَ	قَبْلَ
قَرِيبٍ	قَلَّ	خَلَقَ	قُلَّ	قَتَلَ

2- İstifâl Sıfatı:

İstifâl, ince ve aşağıya meyleden bir sesle okumaya denir. Yukarıdaki yedi isti'la harfleri hariç geriye kalan 20 harfin hepsi bu sıfatla, yani ince bir sesle okunur.

(ر) harfi normalde istifâl harflerindedir; ancak bazı yerlerde kalın okunur.

Alıştırma:

تَابُوتِ	بَأْسًا	بَابِلَ	ءَابَاءَهُمْ	أَبَاهُ
جَاوَزَا	جَاءِرًا	جَاءَ	ثَابِتٌ	مَثَابَةً
دَابَّةٍ	دَاوُدَ	حَاجِرًا	حَاجٍ	حَادًّا
السَّكِينَةَ	ذَاتِ	هَذَا	ذَلِكَ	دَحِيهَا
سَاءَ	سَاجِدًا	الْأَسْمَاءَ	لِلْمُؤْمِنِينَ	زَالَتْ
عَادٌ	شَاعِرٌ	شَاكِرٌ	يَشَاءُ	لِتَكُونَ
مَفَاذًا	فَأَنْزَلَ	فَانِ	عَالِمٌ	مَعَاذَ
مَاتَ	لَاهِيَةً	لَاتَ	كَاذِبَةً	كَافِرٌ
يَابِسٍ	وَاسِعٌ	هَاتُوا	نَارًا	نَادَى

3- Ra Harfi (ر):

Bazı yerlerde kalın ve kaba, bazı yerlerde ise ince bir sesle okunur:

Ra harfi şu dört yerde kalın okunur:

1- Ra harfi (ر) fetheli veya zammeli olursa

رَبِّ	رَحِيمٍ	فِرَارًا	فَرَضَ	رُزِقَ
حُرْمَاتِ	غَفُورٌ	رُوحٌ	رُحَمَاءُ	تَذَرُ

2- Ra harfi (ر) sâkin ve ondan önceki harf de fetheli veya zammeli olursa

مَرِيَمَ	يَرْضَى	أَرْسَلَ	دُسِرَ	فَاهَجُرَ
أُرْسِلَ	الْقُرْءَانَ	الْفُرْقَانَ	فَصُرْهُنَّ	قُرْءَانَ

3- Ra harfi (ر) sâkin, ondan önceki sâkin ve ondan önceki harf de fetheli veya zammeli olursa

وَالْفَجْرَ	وَالْعَصْرَ	الْعُسْرَ	لَفِي خُسْرَ	عَشْرَ
-------------	-------------	-----------	--------------	--------

4- Ra harfi (ر) sâkin ve ondan önceki harf, medd-i elif (إ) veya medd-i vev (و) olursa.

أَبْصَارَ	أَنْصَارَ	غَفُورَ	شَكُورَ	فَخُورَ
-----------	-----------	---------	---------	---------

Ra harfi Őu beş yerede ince okunur:

1- Ra harfi (ر), kesreli olursa

رِيحٌ	نَهْرٌ	نُذْرٌ	أَرِنَا	رِجَالٌ
-------	--------	--------	---------	---------

2- Ra harfi sâkin (ر) ve kendisinden bir önceki harf kesreli olursa

يَغْفِرُ	فِرْعَوْنُ	أَشْرٌ	يُجْرِكُمْ	مِرْيَةٌ
----------	------------	--------	------------	----------

3- Ra harfi sâkin (ر), bir önceki harf sâkin ve iki önceki harf kesreli olursa

سِدْرٌ	حِجْرٌ	الذِّكْرُ	وِزْرٌ	السِّحْرُ
--------	--------	-----------	--------	-----------

4- Ra harfi sâkin (ر), bir önceki harf medd-i ye (ي-) olursa

الْمَصِيرُ	بَشِيرٌ	نَذِيرٌ	نَصِيرٌ	قَدِيرٌ
------------	---------	---------	---------	---------

5- Ra harfi sâkin (ر), bir önceki harf sâkin "ye" (ي) olursa.

ضَيْرٌ	غَيْرٌ	سَيْرٌ	طَيْرٌ	خَيْرٌ
--------	--------	--------	--------	--------

4- Allah Kelimesi (اللَّهُ):

(اللَّهُ) kelimesindeki lem harfi, bazen ince ve bazen de kalın okunur. Lem harfinden önceki harf fetheli veya zammeli olduğu zaman kalın, kesreli olduğu zaman ise ince okunur.

Alıştırma (Kalın Okunan Yerler İçin):

فَرَضَ اللَّهُ	أَنَّ اللَّهَ	هُوَ اللَّهُ	اللَّهُ
عَلَّمَهُ اللَّهُ	رَسُولُ اللَّهِ	نَصْرُ اللَّهِ	يَدُ اللَّهِ
وَعَدُ اللَّهِ	سُبْحَانَ اللَّهِ	سُنَّةَ اللَّهِ	وَاتَّقُوا اللَّهَ

Alıştırma (İnce Okunan Yerler İçin):

سَبِيلِ اللَّهِ	بِسْمِ اللَّهِ	بِاللَّهِ	لِلَّهِ
بِهِ اللَّهُ	بِآيَاتِ اللَّهِ	مِنْ دُونِ اللَّهِ	فِي اللَّهِ
عَذَابِ اللَّهِ	مِنْ رَوْحِ اللَّهِ	مِنْ أَمْرِ اللَّهِ	بِعِلْمِ اللَّهِ

5- Kalkale Sıfatı:

Sesin yankı yaparak hafiften tekrarlanmasına **kalkale** denir. Kalkale sıfatı şu beş (ق - ط - ب - ج - د) harftedir. Bu harfler şu kelimde toplanmıştır: (قَطْبُ جَدٍ)

Bu harfler sâkin oldukları zaman bu sıfatla çıkarılır; yani bu harfler okunurken, ses biraz yankı yaparak vurgulu okunur.

Alıştırma:

أَفْبَلَ	نَقْتَبِسْ	يَقْتُلُونَ	طَارِقَ	أَلْتَلَقَ	
طَرِيقَ	بِالْحَقِّ	رَقِّ	سَاقِ	وَأَلطَارِقَ	ق

ط	نُطِعِمُ	يَطْمَعُ	صِرَاطُ	أَطْرَافِ	يَفْرُطُ
ب	يَبْسُطُ	كِتَابُ	حِسَابُ	وَتَبُّ	إِبْرَاهِيمَ
ج	مُجْرِمُونَ	أَجْدَاثِ	نَاجُ	مَعَارِجُ	حَاجُ
	مَرِيضُ	بُرُوجُ	أَجْرًا	أَجْرُمَا	بِالْحَجِّ
د	أَرَدْنَا	يَدْرُسُونَ	لَمْ يَلِدْ	وَلَمْ يُولَدْ	أَدْبَرَ

6- Ğunne Sıfatı:

Sesi genizden çıkarmaya "ğunne" denir. Mim ve nun (م – ن) harfleri, sürekli bu sıfatla okunurlar; yani, ses biraz genizden çıkar. Ayrıca, okunurken üzerinde biraz beklenilir ve hemen geçilmez.

Not: Bu harfler ister sakin olsunlar ister harekeli olsunlar bu sıfatla okunurlar; ancak şeddeli olduklarında ğunne sıfatı daha çok belirginleşir.

Alıştırma:

سُنَّةَ	أَنْهَرُ	جَنَّتِ	جَهَنَّمَ	عَمَّ
أَمَّا	ثُمَّ	مَنْ أَلَّهُ	أَنَّ	إِنَّمَا
مِنَّا	مِنْهُمْ	فَالنَّارُ	نَظُنُّكُمْ	أُمَّهُ

Sorular ve Alıştırmalar:

- 1- Harflerin sıfatlarından dördünü sayınız.
- 2- İsti'la ne demektir, bu sığata sahip harfleri açıklayınız.
- 3- İstifal harfleri nasıl telaffuz edilir açıklayınız.
- 4- Ra harfinin kalın okunduğı üç yeri açıklayınız.
- 5- Ra harfinin ince okunduğı üç yeri açıklayınız.
- 6- Aşağıdaki örneklerde ra harfinin kalın mı, ince mi okunduğunu belirleyiniz.

قُرْءَانٌ	بَشِيرٌ	غَفُورٌ	رُزْقٌ	فِرْعَوْنٌ
غَيْرٌ	رَبٌّ	حِجْرٌ	فَخُورٌ	أَرْنَا

- 7- Allah kelimesindeki lem harfi nerede kalın ve nerede ince okunur?
- 8- Aşağıdaki örneklerde Allah kelimesinin lem harfi kalın mı, ince mi okunduğunu belirleyiniz.

سَبِيلِ اللَّهِ	رَسُولُ اللَّهِ	فِي اللَّهِ	هُوَ اللَّهُ	بِاللَّهِ
-----------------	-----------------	-------------	--------------	-----------

- 9- Kalkale ne demektir, kalkale harflerini sayınız.
- 10- Ğunne nedir, hangi harfler bu sığata sahiptir, açıklayınız.

3. DERS

SÂKİN NUN VE TENVİNİN HÜKÜMLERİ:

Tenvin (ء) ve sâkin nûn (ن), kendilerinden sonra gelen harfler dikkate alındığında dört hüküm ve duruma sahip olurlar:

- 1- İzhar (açığa çıkarma).
- 2- İdgâm (birleştirme, iç içe geçirme).
- 3- İklâb (değiştirme, dönüştürme).
- 4- İhfâ (gizleme).

1- İzhar:

Eğer sâkin nûn veya tenvinden sonra "Boğaz Harfleri"nden birisi olursa **izhar** olur yani açık bir şekilde okunur. "Boğaz harfleri" şu altı harften ibarettir: (ء - ه - ع - ح - غ - خ)

Alıştırma:

يُنَآؤَنَ	مِنْ أَمْرِهِمْ	كُلُّ ءَآمَنَ	ء - ا
مِنْهُمْ	إِنْ هُوَ	فَرِيقًا هَدَى	ه
أَنْعَمْتَ	مَنْ عَمِلَ	سَمِيعٌ عَلِيمٌ	ع
تَنْحِتُونَ	فَمَنْ حَجَّ	حَكِيمٌ حَمِيدٌ	ح
فَسَيَنْغْضُونَ	مِنْ غِلِّ	قَوْلًا غَيْرَ	غ
الْمُنْخَنَقَةُ	مِنْ خَيْرٍ	حَكِيمٌ خَيْرٌ	خ

2- İdğam:

Sâkin nun ve tenviden sonra (يَرْمَلُونَ) yani (ى - ر - م - ل - و - ن) harflerinden birisi olursa o harfte idğam olur. Yani sâkin nun okunmaz ve sonraki harf şeddeli okunur.

Şu hususa dikkat edelim: Sâkin nun harfinin idğamı, (يُمُونَ) yani şu dört (ى - م - و - ن) harfte ğunneli okunur; yani ses biraz uzatılarak genizden çıkarılır. Diğer iki harfte yani (ر - ل) harflerinde ğunne ve uzatma yapılmaz.

Alıştırma:

مَنْ يَهْدِي	إِنْ يَسْرِقْ	ءَايَةٌ يُعْرَضُوا	ى
مِنْ مَالٍ	وَمَنْ مَعَهُ	قَرَارٍ مَكِينٍ	م
مَنْ وُجِدَ	مِنْ وَلِيِّ	يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ	و
عَنْ نَفْسٍ	إِنْ نَحْنُ	شَيْءٍ نُنْكِرُ	ن
إِنْ لَبِثْتُمْ	مِنْ لَدُنْكَ	مَتَاعًا لَكُمْ	ل
مِنْ رَبِّكُمْ	مِنْ رِبَاطٍ	مَثَلًا رَجُلًا	ر

Not: Sâkin nûn ve yermelun harfleri iki ayrı kelimedede yan yana gelirse idğam yapılır; ancak bir kelimedede yan yana gelirse idğam yapılmaz; şu dört kelimedede olduğu gibi:

صِنَوَانٌ	قِنَوَانٌ	بُنَيَانٌ	الدُّنْيَا
-----------	-----------	-----------	------------

3- İklab:

Sâkin nûn veya tenvinden sonra "be" (ب) harfi olursa nûn "mim" (م) harfine dönüşür ve ğunneyle okunur.

Alıştırma:

Okunur		Yazılır		Okunur		Yazılır
فَأَمْبِذٌ	↔	فَأَنْبِذٌ	↔	مُمَبِّثًا	↔	مُنْبِثًا
مِمَّ بَقْلَهَا	↔	مِنْ بَقْلَهَا	↔	مَمَّ بَعَثْنَا	↔	مَنْ بَعَثْنَا
أَمْوَاتِمَّ بَلْ	↔	أَمْوَاتًا بَلْ	↔	مِمَّ بُطُونِ	↔	مِنْ بُطُونِ
أَمَدَمَّ بَعِيدًا	↔	أَمَدًا بَعِيدًا	↔	أَمْبِيَاءَ	↔	أَنْبِيَاءَ
سَمِيعَمَّ بَصِيرٌ	↔	سَمِيعٌ بَصِيرٌ	↔	فَأَمْبَجَسَتْ	↔	فَأَنْبَجَسَتْ
بَصِيرُمَّ بِالْعِبَادِ	↔	بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ	↔	أَمْبِيَهُمْ	↔	أَنْبِيَهُمْ

Not: Osman Taha hattıyla yazılı Kur'anlarda iklab yerlerini belirtmek amacıyla kimi zaman küçük mim harfi konulur: مَنْ أَمْبَجَسَتْ

4- İhfâ:

İhfâ, sâkin nûn (ن) ve tenvinin izhar ve idğam arası bir şekilde okunmasına denir. Sâkin nûn (ن) ve tenvin geri kalan on beş harfte ihfâ olur yani nûn ve tenvin okunurken, dilin ucu nûn harfinin çıkış yerine değdirilmeden ğunne sıfatıyla (ses biraz uzatarak genizden çıkarılarak) okunur.

Alıştırma:

ت	أَنْتُمْ	وَإِنْ تُبْتُمْ	جَنَاتٍ تَجْرِي
ث	مَنْشُورًا	مِنْ ثَمَرَةٍ	خَيْرٌ ثَوَابًا
ج	أَنْجَيْنَا	إِنْ جَاءَكُمْ	لِكُلِّ جَعَلْنَا
د	عِنْدَهُمْ	مِنْ دَارِهِمْ	قِنْوَانٍ دَانِيَةً
ذ	أَنْذَرَهُمْ	مِنْ ذُرِّيَّةٍ	سِرَاعًا ذَالِكَ
ز	أَنْزَلَ	مَنْ زَكَّيْهَا	نَفْسًا زَكِيَّةً
س	إِنْسَانٍ	أَنْ سَيَكُونُ	لَيَالٍ سَوِيًّا
ش	أَنْشَأْنَا	مِنْ شَرٍّ	غَفُورٍ شَكُورٍ
ص	يَنْصُرُكُمْ	أَنْ صَدُّوكُمْ	رِيحًا صَرْصَرًا
ض	مَنْضُودٍ	مِنْ ضَعْفٍ	قَوْمًا ضَالِّينَ
ط	قِنْطَارٍ	مِنْ طِينٍ	صَعِيدًا طَيِّبًا
ظ	أَنْظُرُ	مَنْ ظَلَمَ	ظِلًّا ظَلِيلًا

خَالِدًا فِيهَا	مِنْ فَضْلِ	أَنْفُسِهِمْ	ف
سَمِيعٌ قَرِيبٌ	مِنْ قَبْلِ	يَنْقَلِبُ	ق
قَوْلًا كَرِيمًا	مَنْ كَانَ	عَنْكُمْ	ك

Sorular ve Alıştırılmalar

- 1- Sakin nun harfinin ve tenvinin hükümleri nelerdir?
- 2- Boğaz harfleri hangileridir? Sakin nun (ن) harfi onlarla birlikte olduğunda hükmü nedir?
- 3- Sakin nun (ن) harfinde ne zaman idğam uygulanır ve hangi harflerde idğam yapılır?
- 4- Sakin nun (ن) harfinin idğamı kaç çeşittir?
- 5- Sakin nun (ن) harfi, yermelun harfleriyle bir kelimedede bir araya gelirse idğam yapılır mı, örnekle açıklayınız.
- 6- Sakin (ن) harfi hangi harften sonra başka harfe dönüşür? Örnekle açıklayınız.
- 7- İhfa nedir? Hangi harflerden önce yapılır? Örnek veriniz.
- 8- Tur Suresi'ni 17. ayetten 28. ayete kadar okuyunuz ve sakin nun (ن) harfinin hükümlerine dikkat ediniz.

4. DERS

SÂKİN "MİM" HARFİNİN HÜKÜMLERİ

Sâkin "mim" (م) harfi için kendisinden sonraki harfler dikkate alındığında üç durum ortaya çıkar:

1- İdğam:

Sâkin mim'den (م) sonra başka bir "mim" harfi gelirse **idğam** olur; yani birinci mim harfi okunmayıp ikinci mim harfi şeddeli okunur. Osman Taha hattında kimi zaman birinci mim harfinin üzerinden sükun alameti kaldırılır, ikinci mim harfinin üzerine şedde konur.

Alıştırma:

هَمْ مِّنْهَا	رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ	كَمْ مِّنْ
يُمَتِّعُكُمْ مَتَاعًا	أَنَّكُمْ تُلَاقُوهُ	لَهُمْ مُوسَىٰ
مَا لَكُمْ مَا	وَجَدْتُمْ مَا	مِثْلَهُمْ مَعَهُمْ

2- İhfâ:

Sâkin mim'den sonra be harfi (ب) olursa, **ihfâ** edilir; yani mim harfi bir miktar uzatılarak ses genizden çıkarılır. Bunu yaparken dudaklar tam olarak kapatılmazsa ihfâ işlemi daha iyi gerçekleşmiş olur.

Alıştırma:

جُلُودَهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ	هَمْ بَدَّوْكُمْ	أَنْتُمْ بِهِ	وَهُمْ بَارِزُونَ
----------------------------	------------------	---------------	-------------------

Not: Sâkin nûn ve tenvinde iklab olduğunda yani be harfiyle (ب) yan yana gelip "mim" harfine dönüştüğünde yine aynı ihfâ işlemi gerçekleştirilir.

Alıştırma:

فَمَنْ بَدَّلَهُ	⇐	فَمِمَّ بَدَّلَهُ	⇐	مِنْ بَعْدِ	⇐	مِمَّ بَعْدِ
خَبِيرٌ بِمَا	⇐	خَبِيرٌ بِمَا	⇐	أَمَدًا بَعِيدًا	⇐	أَمَدًا بَعِيدًا

3- İzhar:

Sâkin mim'den sonra mim ve be harfi dışındaki harfler yer alırsa izhar yapılır; yani harf normal olarak açık bir şekilde okunur.

Alıştırma:

لَهُمْ فِيهَا	لَمْ تَرَوْهَا	فَهُمْ لَا	يَمَسُّسَكَ
عَنْكُمْ رِجْزٌ	أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ	يَهْدِيهِمْ إِلَى	
قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ		بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْظَمَ	

Sorular ve Alıştırmalar

- 1- Sakin mim (م) harfiyle ilgili kaç hüküm vardır, açıklayınız.
- 2- Sakin mim'de (م) ne zaman ihfâ uygulanır? Örnekle açıklayınız.
- 3- Sâkin mim'de (م) ne zaman izhar uygulanır?
- 3- Tur Suresi'ni 17. ayetten 28. ayete kadar okuyunuz ve sakin mim (م) harfinin hükümlerini uygulayınız.

5. DERS

MED VE KASR:

Kasr, "med harfinin normal miktarda uzatılması" demektir.

Med harfinin normal miktarı, iki harekedir.

Alıştırma:

بَنِينَ	فِي	إِذَا	وَالَّذِينَ	حَافِظُوا
قِيلَ	عَلِيمٌ	دُونَ	رَانَ	قَالَ
بَنُونَ	لَا إِلَهَ	يُرِيدُ	وَبَالَ	كَانَ
مَقَامٌ	بُورًا	بَالٌ	رَبَّنَا مَا	مَا فِي

Med, "med harflerinde sesin normalden daha fazla uzatılması"na denir.

Bu uzatma, yer ve şartlara göre değişir. Bu farklılık aşağıda açıklayacağımız "med harfleri ve med sebepleri"nden kaynaklanmaktadır.

Med Harfleri:

1- Medd-i Elif: اِ	2- Medd-i Ye: يِ	2- Medd-i Vev: وِ
--------------------	------------------	-------------------

Med Sebepleri:

1- Hemze (ء)	2- Sukûn (Cezim) (◌ْ)	3- Şedde (◌ّ)
--------------	-----------------------	---------------

MEDDİN KISIMLARI

1- Medd-i Muttasıl	1- Medd-i Munfasıl	1- Medd-i Lazım	1- Medd-i Arız	1- Medd-i Lin
--------------------	--------------------	-----------------	----------------	---------------

1- Medd-i Muttasıl (Bitişik Med):

Med harfiyle med sebebi olan hemze her ikisi de bir kelimedede yan yana gelirse "medd-i muttasıl" gerçekleşir ve harf, dört ila beş hareke miktarı uzatılır.

Alıştırma:

الْمَلَائِكَةُ	سُوءٌ	جِيئَ	جَاءَ
خَطِيئَةٌ	سِيئَةٌ	لَيْسُوءٌ	لَتْنُوءٌ
بِالْبِأْسَاءِ	سَوَاءٌ	أَوْلَاتِكَ	تَشَاءُ
مَرِيئًا	هَنِيئًا	أَسَاءُوا	الْنِسَاءُ

2- Medd-i Munfasıl (Ayrı ve Kopuk Med):

Bir kelimenin sonunda med harfi ve sonraki kelimenin başında da med sebebi hemze olursa (ayrı kelimelerde yan yana geldikleri için) "medd-i munfasıl" gerçekleşir ve harf dört ya da beş hareke miktarı uzatılır.

Alıştırma:

قَالُوا إِنَّا	فِي آيَاتِنَا	إِنَّا أَنْزَلْنَا
يُوحِيَ إِلَيَّ	إِنِّي إِذَا	وَمَا أَنْزَلْ

مَا هَذَا إِلَّا	قَالُوا ءَامَنَّا	لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
بَنِي إِسْرَائِيلَ	وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

3- Medd-i Lazım (Kalıcı Med):

Med harfinden sonra şedde veya lazım sükun (hem vakfedildiğinde hem de geçildiğinde okunan sükun) gelirse **medd-i lazım** olur ve harf üç elif miktarı yani altı hareke miktarı uzatılır.

ءَ الْآنَ	ضَالِّينَ	الْحَاقَّةُ	وَالصَّافَاتِ	أَتَحَاجُّونِي
الرَّ	ءَ الْآنَ	الرَّ	ءَ الْآنَ	ءَ الْآنَ

4- Medd-i Ârız (Geçici Med):

Med harfinden sonra arızî sükun (yani kelimedede vakfetme ve durma sonucu ortaya çıkan geçici sükun) gelirse, "**medd-i arız**" olur. Bu durumda uzatma miktarı kişinin kendisine bağlıdır. (İki, dört veya altı hareke miktarı uzatabilir yani iki harekeden az, altı harekeden fazla uzatılmamalıdır.)

Alıştırma:

أَلْحِسَابُ	أَطِيعُونَ	أَطِيعُونَ	مُؤْمِنِينَ	مُؤْمِنِينَ
أَلْحِسَابُ	أَطِيعُونَ	أَطِيعُونَ	مُؤْمِنِينَ	مُؤْمِنِينَ

5- Medd-i Lin (Yumuşak Med):

Vev (و) ve ye (ي) harfleri sâkin olur ve bir önceki harf de fetheli olursa med harfi hükümünü taşırlar; bu durumda, eğer kendisinden sonraki harf sâkin olursa, med sebebi de meydana geldiği için "**medd-i lin**" (yumuşak med) gerçekleşir; yani vev ve ye harfi yumuşak bir şekilde biraz uzatılır. Bu durumda uzatma miktarı medd-i ârızla aynıdır yani kişinin kendisine bağlıdır. (İki, dört veya altı hareke miktarı uzatabilir.)

Not: Burada şuna dikkat edilmelidir: Uzatma yapılırken bir önceki harfin fethesi değil de vev ve ye harflerinin kendisi uzatılmalıdır.

Alıştırma:

غَيْنٌ	عَيْنٌ
وَٱلْخَيْرُ ⇐ وَٱلْخَيْرُ	إِلَيْكَ ⇐ إِلَيْكَ
	خَوْفٍ ⇐ خَوْفٍ

Sorular ve Alıştırmalar

- 1- Med ve sebab-i med ne demektir?
- 2- Med kaç kısımdır, sayınız.
- 3- Med miktarı, medd-i muttasılda mı yoksa medd-i munfasılda mı daha uzundur?
- 4- Medd-i lin ne demektir, örnekle açıklayınız.
- 5- Medd-i lazım ve medd-i ârız ne demektir?
- 6- Neml Suresi'ni 82. ayetten 88. ayete kadar okuyunuz ve med yerlerine dikkat ediniz.

6. DERS

VAKF (DURMA) KURALLARI

Kur'an okunduğu sırada, nefes almak veya kıraat tarzını değiştirmek amacıyla durulur. Nefes almak için ayetlerin ortasında veya sonunda yapılan duraklamalara **vakf** denir.

Vakıf belli kurallara göre yapılır. Bu kurallar şunlardan ibarettir:

1- Sukûna (Cezme) Dönüşüm:

Kelimenin sonunda fethe, kesre, zamme veya zamme tenvini ve kesre tenvini (ُ ِ ِ) olursa, vakfederken sukûna dönüşür.

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır
يَوْمِ الدِّينِ	يَوْمِ الدِّينِ	رَبِّ الْعَالَمِينَ	رَبِّ الْعَالَمِينَ
لَيَالٍ عَشْرٍ	لَيَالٍ عَشْرٍ	إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ	إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
حَظِّ عَظِيمٍ	حَظِّ عَظِيمٍ	نَذِيرٌ مُّبِينٌ	نَذِيرٌ مُّبِينٌ

2- Harfe Dönüşüm:

Bu tür vakıfta vakfederken kelimenin sonunda yer alan harf, başka bir harfe dönüşür. Bu vakıf iki kısma ayrılır:

a) Kelimenin sonunda fetha tenvini (ُ) olursa, vakfederken tenvin medd-i elife dönüşür.

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır
هُدَىٰ	⇐ هُدًى	فِدَاءٌ	⇐ فِدَاءًا
مُنْتَصِرًا	⇐ مُنْتَصِرًا	طُوِيَ	⇐ طُوًى
مَوْتِلًا	⇐ مَوْتِلًا	مَمْدُودًا	⇐ مَمْدُودًا
حَكِيمًا	⇐ حَكِيمًا	إِنْسِيًّا	⇐ إِنْسِيًّا

b) Kelimenin sonunda yuvarlak te (ة - ة) harfi olursa, vakfederken harekesine bakılmaksızın sâkin "he" harfine (ه - ه) dönüşür.

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır
مَا أَلْحَاقَهُ	⇐ مَا أَلْحَاقَهُ	وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ	⇐ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ
بِأَيْدِي سَفَرَةٍ	⇐ بِأَيْدِي سَفَرَةٍ	دَكَّةً وَاحِدَةً	⇐ دَكَّةً وَاحِدَةً
نَخْلٍ خَاوِيَةٍ	⇐ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ	أَقِيمُوا الصَّلَاةَ	⇐ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ

3- Değişime Sebep Olmayan Vakf:

Kelimenin sonu sâkin olursa veya kelimenin sonunda med harflerinden biri olursa, vakfederken kelimenin sonunda herhangi bir değişiklik meydana gelmez.

Alıştırma:

فَمَ فَاَنْذِرْ	وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ	وَتِيَابِكَ فَطَهِّرْ	وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ
فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ	فَأَنْطَلِقَا	فَأَخْلَقْتُمْ مَوْعِدِي	
وَالضُّحَىٰ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ	مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ		
أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا	كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا		
فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَأَدْخُلِي جَنَّتِي	أَنْزَلْنَا		

Not:

1- Üzerinde vakfedilen kelimenin sonunda fetheli "ye" (يَ) harfi olur ve ondan önceki harf de kesreli olursa, vakfedildiğinde fetheli "ye" (يَ) harfi, medd-i "ye" harfine (يِ) dönüşür.

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır
عِبَادِي	↔ عِبَادِي	نِعْمَتِي	↔ نِعْمَتِي
مَا هِيَ	↔ مَا هِيَ	رَوَاسِي	↔ رَوَاسِي

2- Kelimenin sonunda fetheli vev (و) harfi olur ve ondan bir önceki harf de zammeli olursa vakfedildiğinde fetheli vev harfi, medd-i vev harfine (وِ) dönüşür.

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır
يَعْفُوا	↔ يَعْفُوا	نَبَلُوا	↔ نَبَلُوا
هُوَ	↔ هُوَ	لَيْرَبُوا	↔ لَيْرَبُوا

3- Kelimenin sonunda şedde olursa vakfederken kelimenin son harfi sükûn alır ve şedde de yerinde kalır.

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır
وَالْعَشِيَّ	↔ وَالْعَشِيَّ	أَوْ أَبَائِهِنَّ	↔ أَوْ أَبَائِهِنَّ
غَمًّا بِغَمِّ	↔ غَمًّا بِغَمِّ	أَيْنَ الْمَفْرِّ	↔ أَيْنَ الْمَفْرِّ
مُسْتَقَرِّ	↔ مُسْتَقَرِّ	إِنَّهُ لِحَقِّ	↔ إِنَّهُ لِحَقِّ

WAKF VE VASL İŞARETLERİ

Kur'an-ı Kerim'i okuduğumuz zaman nerelerde durmanın uygun olup nerede durmanın uygun olmadığını ve nerede câiz olup nerede câiz olmadığını tespit edebilmek için bazı kelimelerin üzerine ince ve küçük harflerle bazı alametler yazılmıştır. Bunların en önemlisi iki alamettir:

م	Lazım Vakf	Mutlaka durulmalıdır, durulmaz ve vasledilirse cümlelerin manası değişebilir.
لا	Yasak Vakf	Vakf edilmemeli ve durulmamalıdır. Vakfetmek zorunda kalınırsa, geriden tekrar edip mutlaka vasledilmelidir.

Diğer vakıf alametleri pek fazla önemli olmamalarına rağmen şöyledir:

ط	Mutlak Vakf	Durulması tekitle önerilir. Çünkü anlatılan konu bitmiştir.
ج	Caiz Vakf	Durmak ve geçmek, her ikisi de câizdir..
ز	Mücevvez Vakf	Durmak câiz olmasına rağmen geçmek daha iyidir.
ص	Murahhas Vakf	Nefes yetmediği takdirde, daha sonra uygun olan bir yerden başlamak üzere durulabilir.
قلی		Durmak geçmekten daha iyidir.
صلی		Geçmek durmaktan daha iyidir.
ث ث	Muaneka Vakfı	Birbirine yakın iki kelimenin üzerine konduğunda birincisinde durulduğunda ikincisinde durulmaz; fakat eğer birincisinde durulmazsa ikincisinde durulabilir. Elbette hiçbirinde durmak zorunlu değildir.

Sorular ve Alıştırmalar:

- 1- Sonu sakin olan kelime üzerinde nasıl vakfedilir, örnekle açıklayınız.
- 2- Sonunda fetha, kesre, zamme veya zamme tenvini ve kesre tenvini olan kelime üzerinde nasıl vakfedilir, örnekle açıklayınız.
- 3- Sonunda fetha tenvini olan bir kelime üzerinde vakfedildiğinde ne tür bir değişim olur, örnekle açıklayınız.

4- Beled Suresi'ni okuyunuz, vakf türlerini belirleyiniz.

5- Vakf işaretlerinden (م - لا) ne anlama gelir?

6- Aşağıdaki kelimeler üzerinde nasıl vakfedilir?

فَأَصْبِرْ	الْحَاقَّةُ	هُدًى	لَحَقَّ	فِدَاءً
حَكِيمًا	عِبَادِي	هُوَ	هِيَ	وَاحِدَةً

7. DERS

VASL HEMZESİ İLE BAŞLAMAK

Vasl hemzesi, sükûn ve şedde ile başlayan kelimelerin başına konulan bir eliftir; kelimenin başında okunur ama cümle ortasında ihtiyaç duyulmadığından dolayı okunmaz.

Çoğu Kur'an'larda vasl hemzesinin üzerine küçük bir (ص) harfi konulur; bu, vasla işaret eder. Örneğin:

Başlangıçta	Ortada	Başlangıçta	Ortada
أَشْتَرِيْ	إِنَّ اللَّهَ أَشْتَرِيْ	الْقَمَرُ	وَحَسَفَ الْقَمَرُ
أَنْصُرْنِيْ	رَبِّ أَنْصُرْنِيْ	اتَّخَذُوا	الَّذِينَ اتَّخَذُوا

Kur'an'da vasl hemzesinin üzerine fetha, kesre ve zamme gibi işaretler konulmaz; karinin kendisi hemzenin harekesiyle ilgili kuralları bilmelidir.

Vasl Hemzesinin Harekesi Nasıl Belirlenir?

1- "el" (ال) takısındaki hemze kelimenin başında yer alırsa fetha harekesini alır: Örneğin:

أَلْدَارِ	⇐	عَاقِبَةُ الدَّارِ	⇐	الْقَمَرُ	⇐	وَحَسَفَ الْقَمَرُ
الْيَقِيْنَ	⇐	عِلْمَ الْيَقِيْنَ	⇐	الْأَعْلَى	⇐	رَبُّكُمْ الْأَعْلَى

2- İsimlere bitişik vasl hemzesi ile başlanacak olursa kesre harekesini alır. Kur'an'da vasl hemzesi, şu altı ismin başında yer alır:

Örnekler:

أَبُوكِ أَمْرَاءَ	مَرِيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ	الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ
مِنْهُمْ اثْنَيْ عَشَرَ	وَأَذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ	كَفَرُوا أُمَّرَاتَ
فَوْقَ اثْنَتَيْنِ	الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ	ثَانِيِ اثْنَيْنِ
عَلَيْهَا أَفْتِرَاءً	وَأَسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا	كَرِهَ اللَّهُ أَنْبِعَاتِهِمْ

3- Şimdiye kadar açıklananların dışında vasl hemzesi bulunan kelimelerde ise; vasl hemzesinden sonra gelen ilk harekeli harfe bakılır. İlk harekeli harf fetheli ya da kesreli (ـِ) ise, vasl hemzesi kesreli okunur; zammeli (ـُ) ise vasl hemzesi zammeli okunur:

Örnekler:

Başlangıçta	Ortada	Başlangıçta	Ortada
أَهْتَدُوا	فَقَدْ أَهْتَدُوا	أَفْتَدْتُ	فِيْمَا أَفْتَدْتُ
أَرْتَضِي	لِمَنْ أَرْتَضِي	اتَّقُوا	قَالَ اتَّقُوا
أَغْفِرَ لَنَا	رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا	أَفْتِرَاءً	عَلَيْهَا أَفْتِرَاءً
أَسْتُغْفِرُوا	الَّذِينَ اسْتُغْفِرُوا	أَسْتَهْزِئَ	لَقَدْ اسْتَهْزِئَ

Sorular ve Alıştırmalar:

- 1- Vasl hemzesi nedir ve ne zaman telaffuz edilir?
- 2- "el" (ال) takısındaki hemze kelimenin başında yer alırsa nasıl okunur?
- 3- İsimlerdeki vasl hemzesi ile başlanırsa nasıl okunur?
- 4- "el" (ال) takısı ve Kur'an'da geçen 6 ismin dışında vasl hemzesinin harekesi nasıl belirlenir?
- 5- Şu ayetlerde vasl hemzesi bulunan kelimeler cümlenin başında yer alırsa nasıl okunur, vasl hemzesi hangi harekeyi alır?

يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا	إِنَّ أَبْنَكَ	ثُمَّ اتَّبِعُوا	مِنْهُمَا أَذْكَرَنِي
رَبِّ الْعَالَمِينَ	قَالُوا أَبْنُوا	الدَّارَ الْآخِرَةَ	مَا اسْتَجِيبَ

- 5- Aşağıdaki ayetlerde vasl hemzesi bulunan isimleri cümlenin başındaymış gibi okuyunuz:

إِنَّ أَمْرًا هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ	كُلُّ أَمْرٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ
وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ	إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي
حِينَ الْوَصِيَّةِ إِثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ	
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ	

8. DERS

İŞBÂ

İşbâ, kısa sesi uzun sese çevirmeye denir; kısa ses olan zamme-yi ve kesreyi uzun ses olan medd-i vev'e ve medd-i ye'ye çevirmek gibi.

□ Osman Taha hattında işba edilen harfin önüne küçük bir "vev" (و) harfi veya küçük bir "ye" (ے) harfi yazılır.

Aşağıda, işbâ yerlerini sırasıyla ve örnekleriyle açıklamaya çalışacağız.

İşbâ iki kısımdır: 1) "He" zamirinin işbâsı. 2) Zamme harekesinin işbâsı.

1- "He" Zamirinin (ه - هـ) İşbâsı

Bir çok kelimenin sonunda gelen (ه - هـ) harfine "he zamiri" denir. Bu harf devamlı olarak ya zammeli ya da kesreli olur. Bu harfin harekesi kısa sestir; fakat buna rağmen bazı durumlarda uzun sesle okunur. Yani (هـ - هـ) harfi (هُو) şeklinde ve (هـ - هـ) harfi (هِی) şeklinde okunur.

"He" zamirinden önceki harf harekeli olur ve ondan sonraki harf de sâkin olmazsa, bu durumda işba ile okunur. Örneğin:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır		
بِهِی	↔	بِهِ	لَهُو	↔	لَهُ

Alıştırma:

Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır	Okunur	Yazılır				
يَرَهُو	↔	يَرَهُ	قَوْمِهِی	↔	قَوْمِهِ	↔	مَعَهُو	↔	مَعَهُ

عَلِمَهُ ⇨ عَلِمَهُو	عِبَادِهِ ⇨ عِبَادِهِو	بِمِثْلِهِ ⇨ بِمِثْلِهِو
نَسَلَكُهُ ⇨ نَسَلَكُهُو	عِنْدَهُ ⇨ عِنْدَهُو	صَاحِبَتِهِ ⇨ صَاحِبَتِهِو
يَمِينِهِ ⇨ يَمِينِهِو	رَبَّهُ ⇨ رَبَّهُو	نَفْسِهِ ⇨ نَفْسِهِو

"He" Zamirinin (ه - هـ) İşbâsısız Okunduğu Yerler

Yukarıdaki yerlerin dışında "he" zamiri işbâsız okunur. Söz konusu şartların olmadığı yerleri üç kısma ayırabiliriz:

1- "He" zamirinden (ه - هـ) sonraki harf sâkin veya şeddeli olursa: Örneğin:

نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ	إِسْمُهُ الْمَسِيحُ	دُونَهُ الْبَاطِلُ
نَصْرَهُ اللَّهَ	بِيَدِهِ الْمَلِكُ	بِدَارِهِ الْأَرْضَ
عَلَّمَهُ الْبَيَانَ	بِهِ الَّذِينَ	لَهُ الْحَمْدُ

2- "He" zamirinden (ه - هـ) önceki harf sâkin olursa: Örneğin

مِنْهُ	عَنْهُ	إِلَيْهِ
عَلَيْهِ	يَزِدُّهُ	يَدِيهِ
يَعْلَمُهُ	فَبَشِّرْهُ	فَاعْبُدْهُ

3- "He" zamirinden (ه - ه) önce, uzun ses işaretlerinden birisi olursa: Örneğin:

بِنِيهِ	نُوتِيهِ	يَهْدِيهِ	يُغْنِيهِ
هَدَاهُ	صَلَّوْهُ	فَعَلَّوْهُ	خَذُوْهُ
يُوتِيهِ	رَعَاهُ	نَصَرُوْهُ	فَاكْتَبُوْهُ
فَكَذَّبُوْهُ	فِيهِ	فَبَشَّرْنَاهُ	أَنْزَلْنَاهُ

Uyarılar:

1) Aşağıdaki kelimelerin sonunda olan "he" harfinden (ه - ه) önceki harf harekeli olmasına rağmen işbâ edilmez; zira bu "he" zamiri değil, kelimenin asıl harflerinden birisidir.

فَوَاكِهِ	نَفَقَهُ	تَنَّتَهُ	يَنْتَهُ	اللَّهُ
-----------	----------	-----------	----------	---------

2) Zümer Sûresi'nin 7. ayetinde bulunan (يَرْضَهُ) kelimesinin sonundaki "he" harfi zamir olmasına rağmen işbâ edilmez.

3) Furkân Sûresi'nin 69. ayetinde bulunan (فِيهِ مُهَانًا) cümlesindeki (فِيهِ) kelimesinin sonunda bulunan "he" harfi, işba edilmemesi gerekirken işbâ edilerek okunur.

4) (هَذِهِ) kelimesinin sonundaki "he" harfi, zamir olmamasına rağmen, "he" zamirinin kuralları uygulanır ve böylece işbâ edilerek okunur.

2) Zamme Harekesinin (ـَ) İşbâsı

Kur'an-ı Kerim'in bazı kelimelerinde harfin üzerinde zamme olduğu halde uzun sese dönüştürülerek okunur. Örneğin, (دَاوُدَ) kelimesindeki vev (وُ) harfini, (وُ) şeklinde okumak gerekir. Bunların belli bir kuralı olmadığı için, biz bu kelimelerin hepsini aktarıyoruz. Okuyucularımız bunları teker teker okuyarak akıllarına yerleştirmeli ve bunlarla karşılaştıklarında işbâlı okumalıdır. Bu kelimelerin fihristi okunuş tarzlarıyla birlikte şöyledir:

دَاوُدَ	غَاوُنَ	يَلْوُنَ	تَلْوُنَ	فَاوُدًا
لِتَسْتَوُدَا	لَيْسُوُدَا	مَوُوُدَةٌ	وُورَى	تَلْوُوا

Sorular ve Alıştırmalar:

- 1- İşba ne demektir.
- 2- "He" zamiri nerede işbalı okunur, örnekle açıklayınız.
- 3- "He" zamiri kaç yerde işbasız okunur, örneklerle açıklayınız.
- 4- "Zamme harekesi"nin işbalı okunmasının kuralı var mıdır, iki örnekle açıklayınız.
- 5- Uzun seslerin işbasız okunmasına dört örnek veriniz.
- 6- Aşağıdaki kelimelerde "he" zamirinin işba yerlerini belirleyiniz.

أَفْتَتَّخِذُونَهُ	وَذُرِّيَّتَهُ	إِنَّهٗ	بِعِبَادِهِ
جَنَّتَهُ	لِنَفْسِهِ	هَذِهِ	لِكَلِمَاتِهِ

رَبِّهِ	نُعَذِّبُهُ	مِنْ عِبَادِهِ	مِنْ دُونِهِ
لَهُ الْحَمْدُ	أَنَّه	مِنْ أَمْرِهِ	فَيُعَذِّبُهُ
سَبِيلَهُ	وَأَجْعَلُهُ	هَدْيَهُ	دَخَلُوهُ
ءَاتَيْنَاهُ	بِجُنُودِهِ	فَادَّعَوْهُ	كَأَنَّهُ
عَلَى عِبْدِهِ	مِنْ فَضْلِهِ	فَقَدَّرَهُ	فِيهِ الْقُلُوبُ
سَنَسِمُهُ	رَأْسَهُ	يَكْفُلُهُ	إِسْمُهُ

İÇİNDEKİLER

Yayıncının Ön Sözü.....5

1. Ders:

Benzer Harfler Birbirinden Nasıl Ayırt Edilir?7

Hâ Harfi (ح)..... 10

Qâf Harfi (ق)..... 11

Vev Harfi (و) 11

Sorular ve Alıştırmalar: 12

2. Ders:

Harflerin Sıfatları: 13

1- İsti'lâ Sıfatı: 13

2- İstifâl Sıfatı: 14

3- Ra Harfi (ر): 15

4- Allah Kelimesi (الله): 16

5- Kalkale Sıfatı: 17

6- Ğunne Sıfatı: 18

Sorular ve Alıştırmalar: 19

3. Ders:

Sâkin Nun ve Tenvinin Hükümleri:	20
1- İzhar:	20
2- İdğam:	21
3- İklab (Değiştirme):	22
4- İhfâ (Gizleme):	22
<i>Sorular ve Alıştırmalar</i>	24

4. Ders:

Sâkin "Mim" Harfinin Hükümleri	25
1- İdğam:	25
2- İhfâ:	25
3- İzhar:	26
<i>Sorular ve Alıştırmalar</i>	26

5. Ders:

Med ve Kasr:	27
Meddin kısımları	28
1- Medd-i Muttasıl (Bitişik Med):	28
2- Medd-i Munfasıl (Ayrı ve Kopuk Med):	28
3- Medd-i Lazım (Kalıcı Med):	29
4- Medd-i Ârız (Geçici Med):	29
5- Medd-i Lin (Yumuşak Med):	29
<i>Sorular ve Alıştırmalar</i>	30

6. Ders:

Vakf (Durma) Kuralları.....	31
1- Sukûna (Cezme) Dönüşüm:	31
2- Harfe Dönüşüm:	31
<i>Sorular ve Alıştırmalar:</i>	<i>35</i>

7. Ders:

Vasl Hemzesi ile Başlamak.....	37
Vasl Hemzesinin Harekesi Nasıl Belirlenir?.....	37
<i>Sorular ve Alıştırmalar:</i>	<i>39</i>

8. Ders:

İşbâ	40
1- "He" Zamirinin (ه - هـ) İşbâsı.....	40
"He" Zamirinin (ه - هـ) İşbâsısız Okunduğu Yerler.....	41
Uyarılar:	42
2) Zamme Harekesinin (ض) İşbâsı	43
<i>Sorular ve Alıştırmalar:</i>	<i>43</i>

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

Hız. Resulullah (s.a.a):

*Sizin en iyiniz, Kur'ân'ı
öğrenip başkalarına
öğreten kimsedir.*